

Інноваційні методи активізують психологічну діяльність студентів, стимулюють вміння мислити, розмірковувати, порівнювати, аналізувати, виправляти власні помилки, сприяють розвитку пізнавального інтересу

Відповідно до нової концепції вивчення української мови, студенти мають не лише вивчити певну кількість мовних понять і граматичних правил, але й уміти вільно користуватися усною та письмовою мовою, використувати її в різноманітних ситуаціях.

Таким чином, розвиток комунікативних навичок та креативного мислення здобувачів освіти можливий лише за умови успішної інтеграції сучасних методів навчання в освітній процес.

Література:

1. Біляев О. М. Сучасний урок української мови. Київ : Рад. школа, 1981. 176 с.
2. Варзацька Л. Організація проектної діяльності учня. *Дивослово*. 2004. № 11.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-52>

ІСТОРІЯ ОСВІТИ В АЗЕРБАЙДЖАНІ

Іванцов В. П.

*викладач кафедри озброєння бойових машин та вогневої підготовки
Військова академія (м. Одеса)
м. Одеса, Україна*

Наш світ постійно змінюється – це відбувається не лише в технічній, але й в культурній, науковій та інших сферах. Через те що людство постійно отримує нові знання, система освіти потребує постійного оновлення, розвитку. Особливо актуальним є питання розвитку освіти в країнах, де релігія посідає важливе місце. В нашій роботі ми пропонуємо аналіз розвитку освіти в близького партнера та союзника України – Азербайджану.

Історіографія даного питання налічує не багато позицій. Історія освіти в Азербайджані висвітлена в роботах Гаджиева А. [2], Ісмаїлова Е. [3] та Алієва І. [1].

Як вже було сказано вище, історія освіти в Азербайджані тісно пов'язана з релігією, а саме ісламом. Коли в VII ст., арабські війська

перемогли Іран то захоплені території Азербайджану увійшли до складу Арабського халіфату [2, с. 19]. В період раннього середньовіччя саме Арабський світ був центром освіти, науки та культури. Отже, Азербайджан увійшов до єдиного духовного та ідеологічного простору в рамках якого й розвивалась культура в цілому та освіта зокрема. Відомими центрами освіти та науки Арабського Сходу були такі міста як: Багдад, Куфа, Басра, Дамаск та Каїр, серед інших там навчалось й багато азербайджанців [1, с. 115].

Разом з тим створюються освітні заклади й на території сучасного Азербайджану. Пов'язано це було насамперед з поширенням ісламу. Вже наприкінці VII ст. в соборних мечетях (джаме) великих міст відкривалися школи – мектеби, в яких навчались діти заможних людей. Спочатку навчання велося арабською, а з X ст. і перською мовами. Діти вивчали не лише граматику арабської мови, а й богословські дисципліни і шариат, історію, географію, риторику, логіку, астрономію та математику. Найбільші навчальні заклади діяли в таких великих містах як Шамахи, Тебриз та Гянджа. В невеликих містах школи – моллахана – функціонували при мечетях [3, с. 48].

Наприкінці середньовіччя – в XV ст. освітні заклади, як і раніше, знаходились переважно в містах. Основою освітньої системи були традиційні для мусульманських країн школи та медресе. В школі здобували початкову освіту, там навчались з 6 до 15 років. Основна увага приділялась вивченню шариату та читанню Корану. Наступною ланкою освітнього процесу були медресе, які давали середню освіту. Там поруч з релігійними дисциплінами також викладали суспільні та природничі науки. Навчання проводилось перською мовою. Більшість населення була неграмотною через те, що навчання було платним [4].

В ранній новий час (XVI–XVIII ст.) Азербайджан був однією з найбільш розвинених частин Сефевидської імперії. Як і в попередні століття, освіта та просвітництво здійснювались на базі релігійних закладів та проводились в мектебах та медресе. Діти заможних феодалів навчались вдома. В містах Азербайджана кожен квартал мав декілька шкіл, на противагу цьому в сільській місцевості одна школа обслуговувала декілька сіл. Саме це було однією з причин того, що освіта та просвітництво головним чином розповсюджувались серед міського населення, а селяни ж в більшості випадків залишались неграмотними [3, с. 100].

Після завоювання Азербайджану Російською Імперією (початок XIX ст.) початкова освіта як і раніше була зосереджена в мектебах-моллахана. В мектебах навчали хлопчиків різного віку без обмежень за походженням. Існувало лише декілька мектебів де могли навчатись

дівчата. Відсутність можливості здобуття освіти для дівчат є характерною особливістю ісламських країн.

Програма медресе була побудована на вільному володінні арабською мовою. До програми входило досконале вивчення Корану, богослов'я, філософія, історія, географія, астрономія, мусульманське право. По суті медресе це духовне училище.

Після завоювання уряд Російської Імперії починає розвивати світську освіту в Азербайджані. Перше повітове училище в Шуші було відкрито вже 30 грудня 1830 р., а до кінця 1850-х рр. в Азербайджані існувало 5 повітових (трьохкласних), 3 однокласних (початкових) та 1 вище (чотирьохкласних) училища. Спочатку в повітових училищах Азербайджану навчались лише діти російських чиновників. Важливим центром підготовки учителів для початкових шкіл стала Азербайджанське відділення Закавказької учительської семінарії відкрите в 1879 р.

Кінець XIX ст. став важливою віхою в розвитку жіночої освіти, по всій Російській Імперії жінки починають отримувати доступ до вищої освіти. Не оминула ця тенденція й Азербайджан. В 1874 р. була відкрита перша жіноча гімназія [1, с. 167]. А вже в 1902 р. з 15 000 учнів початкових училищ 6700 було дівчат [4].

Після встановлення радянської влади, більшовицька партія провадила кампанію з ліквідації неписьменності. Наслідком цього стало зменшення неграмотності насамперед серед сільського населення. В 1939 р. рівень грамотності населення республіки Азербайджан зріс до 73,8 %.

В післявоєнний період держава розширює мережу вечірніх шкіл, з 1949 р. вводиться обов'язкова семирічна, а з 1959 р. восьмирічна освіта. Поруч з таким позитивним явищем як розширенням освітніх можливостей відбувається русифікація освіти, яка була характерна для всіх республік СРСР [3, с. 277].

Після проголошення незалежності Азербайджан почав стрімкий розвиток в тому числі і у сфері освіти. Видатки на освіту та науку в Азербайджані на другому місці після видатків на оборону. Так, у 2009 р. вони склали близько 1,25 млрд доларів, а у 2023 р. – 2 млрд доларів [5].

Таким чином, в Азербайджані були досягнуті значні успіхи у сфері освіти. Станом на сьогодні сфері освіти в державі приділяється значна увага та ресурси, як наслідок Азербайджан входить в топ-100 країн за рівнем освіти.

Література:

1. Алиев И. Р. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX в. Баку, 1995. 432 с.

2. Гаджиев А. Н. Из истории образования и падения Юго-Западной Кавказской (Карской) Демократической Республики. Баку, 1992. 36 с.
3. Исмаилов Э. Р. Очерки по истории Азербайджана. Баку, 2010. 424 с.
4. Система образования Азербайджана. http://www.azerbaijans.com/content_873_ru.html (дата звернення 10.04.2023)
5. Названы средства на сферу образования в госбюджете Азербайджана на 2023 год. <https://www.trend.az/azerbaijan/society/3661277.html> (дата звернення 10.04.2023)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-300-5-53>

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ТЕМБРАЛЬНОГО АСПЕКТУ КІНОМУЗИКИ

Кайдалова Д. Д.

*здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 025 – Музичне мистецтво
Міжнародний гуманітарний університет
Науковий керівник: **Каплун Т. М.**
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри музичного мистецтва та звукорежисури
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Музика для кіно – важлива складова частина кінематографічного твору. Однією з головних функцій кіномузики є створення слухової атмосфери та розширення світу фільму за межі візуального показу. Особливе значення в кіномузиці має тембральний аспект, завдяки якому композитор підкреслює ту або іншу атмосферу кадру, – образи природи, думки або емоційно-чуттєвий стан героя фільму, та інше. Тембр є ключовим елементом у кіно музиці, і це інструмент, необхідний для розблокування слухової історії, яку розповідає фільм.

Велику роль темброва виразність грає у творчості Ганса Циммера – відомого сучасного німецького композитора, автора музики багатьох відомих кінофільмів і серіалів.

Ганс Циммер народився 12 вересня 1957 року у місті Франкфурт-на-Майні. У 1980-х співпрацював зі Стенлі Маерсом, поєднуючи оркестрову музику з електронною. 1988 року працював над музикою до фільму «Людина дощу», за яку його було номіновано на премію